

ВЛАДИМИР НОЦИЋ

СМРТ

Одувек сам гајио помало романтичну идеју о смрти. Рецимо: силазим по своју вољену у Хад, сећајући се тачног места уласка у подземље, али онда стижем до обала Лете, и пијући из њених ледених токова полако заборављам све што сам до тада био и знао, вечито ходајући у тами међ сенкама што деле моју судбину. Или пак стижем до врата раја, испред њих Свети Петар аритметичком строгоћом на небеском кантару мери рђава дела и грехове, док ја, помало уплашен због исхода те работе дршћем и стрепим пред тим, као од стене одваљеним праведником. На крају, наравно, као у свакој наивној бајци, кантар претеже на моју страну и најзад чујем свиту херувима како поје у славу још једне душе која се заблудела враћа у њедра оца својега.

Замислите само моје изненађење када сам схватио да смрт више наличи, мало идејама оног жабарског безбожника Дантеа, а мало и путешствијима (бог да му душу прости) покојног Патрика Свејзија кроз пуну америчку подземну железницу, уз неке благе измене које ћу изволети на овом месту да вам опишем.

Није, на пример, тачно то да можете да шутирате канте наоколо када год пожелите, водите љубав – буди бог с нама – са својом вољеном преко медијума (сви преваранти), нити вас пак непрекидно јури и убада безброј оса, чврљите се у пакленским ватрама или врштите под теретом грехова које починисте за живота, али је са друге стране тачно да можете гледати како вам се осипа кућа, деца подлежу ужасима наркоманије и најстаријег светског заната, а жена, као по правилу налази љубавника са већом алатком од ваше – исто тако по правилу. Не, истина је далеко ужаснија.

Заборављате, то је тачно, али не због некакве казне или страха чувара прага смрти да се не присетите уласка (а где смо ушли

ту можемо, јелте, и да изађемо), већ због сурове чињенице да је сваки дан исти, јер у смрти нема много тога да се ради. Знам душе које годинама нису могли да се привикну на идеју вечно остајања овде – а нема другде, одмах да вам кажем – и који су проживљавали најужасније тренутке гледајући своје најмилије како раде ствари које нису могли живи ни да замисле. Барем да се ту обистини она библијска: „и биће плач и шкргут зуба”. Јадници, мислили су да ће остати бесмртни у сећањима својих покољења. То је прави пакао.

Даље, невероватно али истинито – можете да се видите у огледалу, док вам тело неприметно постаје све прозирније и блеђе, па ако сте срећни – можете се забавити призором који ће вашу свест усређивати данима – да каква мува или комарац пролети кроз вас. Данима се о томе прича у свету духова, те вас испитују каква је мува била, она обична или винска – крв им је бем, увек се винске закаче за мене – па је л била велика, па је л летела весело – онако разиграно – или тешко, споро, на крају и какве је боје била. Није да се много мешамо и дружимо овде, или не дај боже, правимо посела, али овакав догађај представља право освежење. Увек смо ту, рецимо – јер људи смо – иако мртви, да утешимо нову душицу која не може да се снађе у огромности смрти, или пак плачући примећује да се за њом није довољно плакало. Каквих сам се само ствари нагледао, што од своје, што од туђе родбине – хвала господу што се брзо заборавља.

Умало и да заборавим: онако како сте изгледали кад сте умирали и у шта сте били обучени, то је ваш лик за вјек и вјекова. Сва срећа па хумора не мањка међ мртвима, јербо бисмо се без тога убили од досаде, па макар батаљон мува пролетао кроз нас сваког боговетног дана. Дана, велим, али дани овде какве знате не постоје.

Него, почех о изгледу својих мртвих суседа и бескрајним шалама које избише из тога. Најсмешније и најзбуњеније су самоубице, а одмах потом сељадила, која погибе на правди бога што под комбајном, што од лошег струјног уземљења на мешалици, што преклана комшијском секиром. На крају, умрли под дејством алкохола, најчешће у саобраћајној несрећи. Исто тако, постојале су и различите комбинације, све смешнија од смешније, а ми бисмо се тад и смејали „докле је света и века”, да се не нађе извесна Загорка из Г., луда и јаросна женска глава, која, кад је чула да јој (ако ме сећање служи, али не држите ме за реч) муж „тек” након шест година доводи млађу жену у кућу што ју је сама крвавим рукама градила, бупну у оно огледало па га разби у хиљаду ко-

мада, кад се иза њега указа рупа, црња од црног пакла каквог га замишљасмо...

Неки од нас одмах уђоше, грешници, не могавши досаду више да издрже, други одмах за њима јер где је гомила ту је и разборитост, док други, међу којима и ја – одувек склон контемплацији – остадоше мало да поразмисле исплати ли им се да улазе у којекакву рупу; јер свака рупа негде води, па ако негде уђеш, ред је негде и да изађеш, а тога сам се највише и плашио – верујте ми на реч – јер се последњи пут кад изађох из рупе нимало добро не проведох.

Тако ето већ столећима стојим, сав у „страху и дрхтању” пред огромном рупом што ме час привлачи, час мами, час греје а час хлади, час умилно зове, час јерихонски тутњи ко да ми каже да грех чиним ако улазим, па се сетим оне чудне приче што сам је као мали читао и оних тајанствених речи које вечито одзвањају: „ако уђеш кајаћеш се, ако не уђеш, опет ћеш се кајати”, и растрзан између тога, још не могах да се одлучим. Ма постајаћу још мало, та није баш да ме ђаволи гоне, јер кад сам чекао оволико, могу да сачекам још мало, јер не улази се у рупу сваки дан.

Ето, рођени, колико сам могао, покушао сам да вам осветлим мало овај тамни вилајет, а ви, како се оно каже – памет у главу, мада вам памет баш ништа не вреди када ћете у сваком случају да се кајете, и то чим главу из рупе помолите.

А ја – питате се, како сам ја умро. Искрено да вам кажем, не памтим ни сам...